

Nr 281.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utbyggande av skolhemmet Hammargården i Stockholms län m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1943.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, föreliggande framställningar rörande dels utbyggande av skolhemmet Hammargården, dels ock bidrag till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för gäldande av kostnader för inköp av vissa inventarier till skyddshemmet Hornö, i samband varmed göres en anmälan avseende byggnadsvärdet å ett Göteborgs stad tillhörigt skyddshem.

1:o) **Utbyggande av skolhemmet Hammargården.**

Till de statliga skolhem för gossar, vilka ingå i den nuvarande skyddshemsorganisationen, hör bland andra hemmet Åkerby i Nora landsförsamling av Örebro län.

I skrivelse den 12 februari 1940 framlade *socialstyrelsen* förslag rörande uppförande å kronoegendomen Lindhult i Viby socken av nämnda län av ett skolhem för gossar, avsett att ersätta hemmet Åkerby. Det nya skolhemmet skulle liksom hemmet Åkerby rymma omkring 30 elevplatser. Förslaget motiverades med att hemmet Åkerby vore behäftat med så betydande olägenheter, att verksamheten därstädes måste nedläggas och förflyttas till annan plats.

I proposition den 3 januari 1941, nr 2 (bil. 5 punkt 4), föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 647,000 kronor. Av detta belopp var ett belopp av 461,000 kronor avsett för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med *socialstyrelsens* förslag av berörda skolhem å kronoegendomen Lindhult. 1941 års riksdag anvisade det sålunda äskade anslaget. Det sätt, varpå anslaget anvisades, innebar, att detsamma icke finge tagas i anspråk med mindre arbetspolitiska skäl därför kunde återopas.

Sedermera hemställde Kungl. Maj:t i proposition den 3 januari 1942, nr 2 (bil. 4 punkt 4), att riksdagen måtte medgiva, att den del av nämnda anslag, som beviljats för uppförande av skolhemmet å kronoegendomen Lindhult, skulle få tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna. Det begärda medgivandet lämnades av riksdagen.

I skrivelse den 8 mars 1943 har *socialstyrelsen* gjort framställning rörande uppförande snarast möjligt av skolhemmet å Lindhult. I skrivelsen har framhållits, att bristfälligheterna vid hemmet Åkerby vore så stora, att det icke vore försvarligt att — såsom för närvarande måste ske — därstädes vårda 35 skolelever. Styrelsen beräknar att, om arbetena på Lindhultshemmet kunde utan större dröjsmål igångsättas, detta skulle kunna tagas i bruk den 1 april 1944. Styrelsen har förutsett, att platsbristen vid skolhemmen för gossar, som redan för närvarande vore betydande, då kunde vara så svår, att framställning måste göras om Åkerbyhemmets bibehållande. Därvid förutsatte styrelsen självfallet, att nödvändiga reparationsarbeten finge verkställas och elevantalet hållas något lägre än det nuvarande. Skulle mot förmodan situationen förbättras, så att platsbehovet å skolhemmen nedginge, borde Åkerbyhemmet definitivt nedläggas.

I anledning av *socialstyrelsens* sistnämnda framställning har 1942 års *skyddshemsutredning* den 2 april 1943 avgivit utlåtande.

Skyddshemsutredningen berör till en början frågan, huruvida ett bifall till framställningen vore motiverat med hänsyn till platsbehovet och anför i sådant hänseende följande.

Åtskilliga faktorer, vilkas verkningar ännu icke vore kända, komme att under de närmaste åren utöva inflytande på elevbeläggningen vid skyddshemmen. Det vore icke uteslutet, att beläggningen vid skolhemmen kunde komma att nedgå, efter det verkningarna av den nuvarande krisen upphört att göra sig gällande.

Socialstyrelsens förslag innebure ett fullföljande av den tidigare planerade organisationen för skolhemselever genom inrättande av ett nytt skolhem å

Lindhult, avsett att ersätta skolhemmet å Åkerby. Vid bifall därtill skulle det permanenta platsantalet för gossar i skolåldern bliva så gott som oförändrat. Genom att Åkerby tillfälligt bibehölles som skolhem under krisen, skulle emellertid skapas en möjlighet att tills vidare möta den ökade efterfrågan på platser för skolgossar.

Utredningen meddelar härefter, att — enligt vad utredningen under hand erfarit — inom socialstyrelsen påginge en utredning beträffande ett alternativ till förslaget om uppförande av skolhemmet vid Lindhult. Detta alternativ skulle innebära, att det för gossar avsedda skolhemmet Hammargården i Stockholms län, som för närvarande kunde mottaga 25—30 elever, utbyggdes med ytterligare en paviljong för samma elevantal samt med nödvändiga undervisningslokaler och personalbostäder. Det hade för utredningen framhållits, att genom en sådan utbyggnad samma antal platser skulle erhållas som genom utförande av Lindhultsförslaget. Därest mera väsentliga ekonomiska fördelar med avseende på anläggning och drift skulle vara att vinna genom att utbygga Hammargården i stället för att uppföra skolhemmet å Lindhult, torde socialstyrelsen komma att förorda förstnämnda alternativ.

Skyddshemsutredningen förklarar, att den ansåge lämpligt, att alternativet med utbyggnad av Hammargården bleve föremål för ingående prövning. Utredningen anför i detta sammanhang ytterligare följande.

Utredningen ville erinra, att 1934 års skyddshemssakkunniga vid planläggning av den nuvarande skyddshemsorganisationen lagt vikt vid att göra skolhemmen jämförelsevis små, med så utpräglad hemkaraktär som möjligt, och så många till antalet, att eleverna ej behöfve avlägsnas alltför långt från hemorten. Hammargårdens skolhem vore beläget i landets tätast befolkade trakt. Även om hemmet utbyggdes att omfatta 55—60 platser och upptagningsområdet vidgades, skulle avstånden ändock icke behöva bliva så stora, att elevernas kontakt med föräldrahemmet avsevärt behöfve försvåras. Ett oavvisligt villkor för en sådan utbyggnad måste dock vara att den kunde genomföras på ett sådant sätt, att förläggningarna komme att ligga på ett betryggande avstånd från varandra samt att skolhemmet i dess helhet finge en utformning och personalorganisation, som gjorde det möjligt att bibehålla den hemliknande prägel. Undervisningen i hemmets folkskola skulle, såsom dess ledning i skilda sammanhang framhållit, med ett så stort elevantal vinna i effektivitet genom att de hjälpklassmässiga eleverna kunde sammanföras i en särskild avdelning. Denna synpunkt vore givetvis värd beaktande, även om det icke kunde förbises, att andra uppfostrande moment än undervisningen hade minst lika stor betydelse som denna för uppfostran av skolhemmens elever.

I skrivelse den 3 maj 1943 har härefter *socialstyrelsen* såsom alternativ till Lindhultsförslaget framlagt ett förslag till uppförande av ett nytt elevhem vid Hammargården, avsett för 30 elever. Till förslaget hava fogats ritningar och kostnadsberäkningar, vilka på uppdrag av socialstyrelsen utarbetats av arkitekten Birger Johnsson i samråd med skyddshemsinspektören.

Styrelsen framhåller inledningsvis, att fördelen med det nya förslaget skulle vara, att byggnadskostnaderna bleve avsevärt lägre, att personal- och driftkostnaderna likaledes kunde minskas och att skolundervisningen kunde bedrivas efter mera rationella linjer än som vore möjligt vid de små skolhem-

men. Nackdelarna vore, att det upptagningsområde, för vilket Lindhultshemmet avsetts, finge längre färdevägar till Hammargården och att den hemliknande prägeln, som borde eftersträvas, kunde äventyras, när Hammargården skulle hysa sextio skolelever i stället för som nu trettio.

Beträffande spørsmålet i vad mån det kunde vara lämpligt att utbygga ett skolhem till den storlek, som nu ifrågasatts med avseende på Hammargården, gör socialstyrelsen härefter vissa uttalanden av principiell natur. Styrelsen anför bland annat.

Såsom en viktig regel måste beträffande alla skyddshem fastslås, att hemmen ej finge göras större än att personalen kunde ägna personligt intresse åt var och en av skyddslingarna.

Skyddshemsorganisationen hade efter de beslut, som fattats vid 1936 års riksdag, utformats så att skolhemmen kommit att bli relativt små. Antalet platser å skolhemmen för gossar respektive skolhemsavdelningarna å skol- och yrkeshemmen uppginge i allmänhet till 20 å 30, ehuru på grund av platsbristen den faktiska beläggningen för närvarande vore avsevärt högre. Den 1 januari 1943 hade å dessa hem och avdelningar funnits sammanlagt 266 platser, medan beläggningen därstädes uppgått till 316 elever.

De erfarenheter, som under de gångna åren vunnits rörande skolhemsens storlek, kunde ur undervisningssynpunkt sägas i övervägande grad tala för större skolhemsenheter. Vid den tidpunkt då skyddshemsens organisation genomförts, hade man ännu icke fått klarhet i hur stor det psykiskt undermåliga elevmaterialet i själva verket vore. För närvarande uppskattades 40—50 procent av skolhems eleverna vara hjälpklassmässiga. Till jämförelse kunde nämnas, att i vanliga skolor ansåges 2 å 3 procent tillhöra hjälpklassklientelet. I ett skolhem om trettio elever kunde man blott ha två undervisningsavdelningar, en för de hjälpklassmässiga och en för de normalklassmässiga. Då eleverna vanligen fördelade sig på klasserna 2—7, följde därav, att undervisningen måste bli ganska allvarligt lidande. Ökades skolhemmen till en beläggning av cirka sextio elever, bleve det möjligt att dela upp eleverna i fyra avdelningar, nämligen två hjälpklassavdelningar (lägre och högre) och två normalklassavdelningar (lägre och högre). Givet vore, att själva skolundervisningen måste vinna avsevärt på en sålunda förstorad skolorganisation.

Ur ekonomisk synpunkt vore de större skolhemsens enheternas fördelar också starkt framträdande. Då skol-, slöjd- och gymnastiklokaler samt undervisningsmateriel, tvättstuga och bastuanläggning, idrottsplats och badplats kunde nyttjas gemensamt, bleve anläggningskostnaderna väsentligt lägre för ett hem om sextio platser än för två hem om vardera trettio platser. De årliga kostnaderna bleve även lägre, då betydande besparingar kunde göras på administrationskontot. En personalreduktion vore även möjlig att åstadkomma.

Den främsta invändningen mot de stora skolhemmen, att hemkarak-
tären äventyrades, finge icke bagatelliseras. Det vore avgjort viktigare, att en hemliknande atmosfär kunde skapas för de yngsta skyddshems-
eleverna än för de till något mognare ålder komna. Som argument dugde alltså ej, att yrkeshemmen faktiskt gjorts dubbelt så stora som de nuvarande skolhemmen. Det statsfinansiella läget torde, i varje fall för överskådlig tid framåt, lägga oöverstigliga hinder i vägen för en utveckling fram till den skolhemstyp med ett flertal små elevhem, som utprovats på Lövsstahemmet och befunnits vara mycket lämplig (paviljongsystem). Emellertid kunde ju här ifrågavarande synpunkt i vad anginge Hammargården anses i någon mån

tillgodosedd, om man utökade platsantalet därstädes genom att skapa en ny elevhemsavdelning för trettio ynglingar, inrymd i en för ändamålet uppförd fristående byggnad, i stort sett efter samma modell som den som redan funnes vid detta skolhem. Det viktigaste torde emellertid vara att personalorganisationen upplades på sådant sätt, att befattningshavarna icke finge ett för stort antal elever att syssla med i sin dagliga gärning. Detta krav kunde för Hammargårdens del någorlunda tillgodoses, om det nya elevhemmet finge sin egen personal med uteslutande eller huvudsaklig uppgift att intressera sig för de på detta hem intagna eleverna. I spetsen för det ny elevhemmet kunde ställas en avdelningsföreståndare med samma funktioner beträffande eleverna på den nya avdelningen som normalt tillkomme föreståndaren för ett helt skolhem. Hammargårdshemmets styresman (rektor) skulle därvid huvudsakligen kunna ägna sig åt de elever, som vore intagna på den nuvarande elevförläggningen. Samma uppdelning mellan skolhemmets styresman och avdelningsföreståndaren skulle kunna göras beträffande de utskrivna eleverna. Även om personalbehovet sålunda bleve väl tillgodosett, skulle avsevärda besparingar vinnas i jämförelse med om ett helt nytt hem skulle uppföras. En förutsättning vore vidare, att det nya elevhemmet förlades på något avstånd från det nuvarande.

Även om sådana åtgärder vidtogos, kunde man icke komma ifrån, att hemkaraktären bleve lidande. Ju större massa de vanartade bilda, desto större risker för uppfostringsarbetet. Icke ens det förut berörda paviljongsystemet ginge fritt från denna anmärkning, nämligen om alltför många små elevhem förlades till samma plats. En viss, ganska låg maximigräns för antalet skydds-hemselever på samma ort måste alltid sättas.

Invändningen att ett accepterande av Hammargårdsalternativet skulle innebära att upptagningsområdet bleve för stort och att det område, för vilket Lindhultshemmet avsetts (det nuvarande Åkerbyhemmets upptagningsområde), finge för långa färdevägar till Hammargården, anser socialstyrelsen vara av mindre betydelse. Styrelsen anför i denna del följande.

Lindhultshemmets upptagningsområde skulle omfatta i första hand Örebro, Västmanlands, Värmlands och Kopparbergs län. Enligt upplysningar, som socialstyrelsen inhämtat, hade vid Åkerby skolhem de intagnas hemorter den 21 april 1943 fördelat sig på följande sätt.

<i>Län</i>	<i>Elever</i>
Örebro	8
Värmlands	6
Västmanlands	3
Kopparbergs	2
Gävleborgs	3
Älvsborgs	2
Göteborgs och Bohus	2
Östergötlands	2
Skaraborgs	2
Stockholms	1
Södermanlands	1
Kalmar	1
Kristianstads	1
Malmöhus	1

Summa 35.

Av de trettiofem eleverna hade alltså nitton varit från upptagningsområdet, medan de övriga sexton eleverna hört hemma i län, för vilka Hammargårdshemmet icke skulle ligga sämre till utan i flertalet fall betydligt bättre. En liknande undersökning, som verkställdes den 11 maj 1942, hade utvisat, att sexton elever hört hemma i Örebro, Värmlands, Västmanlands och Kopparbergs län, medan nitton kommit från andra län.

Meningarna om regionindelningens lämplighet hade tidigare varit och vore fortfarande mycket delade. Från de båda största städerna, som hade egen skyddshemsorganisation, hade sålunda försports, att de skyddshem, som låge nära intill dessa städer, i hög grad besvärades av den lätthet, varmed barnen kunde komma i kontakt med sin gamla miljö. Fördelaktigast bleve det, då skyddshemmet låge på så pass stort avstånd från föräldrahemmet, att det krävdes åtminstone några timmars resa dit. Eleverna kände sig då icke så isolerade från hemtrakten, och föräldrarna kände, att de i alla fall hade dem inom räckhåll.

Socialstyrelsen har härefter övergått till en jämförelse mellan kostnaderna enligt de två föreliggande alternativen.

Styrelsen erinrar, att kostnaderna för Lindhultsbygget i 1941 års proposition uppskattats till 461,000 kronor, därav 434,000 kronor avsett egentliga byggnads- och andra anläggningskostnader, medan 27,000 kronor avsett kostnader för inköp av inventarier. Kostnadsberäkningarna hade därvid grundats på de priser, som gällde i december 1940 beträffande byggnadskostnaderna och före krigsutbrottet år 1939 beträffande inventarierna. Socialstyrelsen meddelar att, enligt vad styrelsen inhämtat, med nu gällande priser byggnads- och övriga anläggningskostnader finge uppskattas till omkring 520,000 kronor samt kostnaderna för inventarier till omkring 34,000 kronor. Det sammanlagda beloppet skulle alltså bliva omkring 554,000 kronor.

Kostnaderna för Hammargårdsbygget hava beräknats till omkring 365,000 kronor enligt följande specifikation.

1. Elevhemsbyggnad	kronor	184,500
2. Skolbyggnad	»	60,000
3. Bostad för föreståndare	»	46,000
4. Ändringar av nuvarande skolsalar till bostad för lärare ..	»	5,700
5. Komplettering av nuvarande köksutrustning samt kylrum ..	»	7,300
6. Utvändiga vatten- och avloppsledningar	»	15,500
7. Utvändiga elektriska ledningar	»	2,000
8. Vägar och planeringsarbeten	»	12,000
9. Arvoden, administration och oförutsedda utgifter	»	32,000

Summa kronor 365,000.

Då till denna summa komma kostnaderna för inventarier — beräknade till 17,000 kronor — hava alltså de totala anläggningskostnaderna enligt detta alternativ uppskattats till omkring 382,000 kronor.

Vinsten i anläggningskostnad skulle alltså enligt Hammargårdsalternativet bliva omkring (554,000 — 382,000) 172,000 kronor. I själva verket vore — anför socialstyrelsen — vinsten ännu större eftersom den i utbyggnadsprogrammet för Hammargården medräknade föreståndarebostaden, som beräknats kosta 46,000 kronor, under alla förhållanden måste uppföras. I själva ver-

ket kunde nyssnämnda vinst uppskattas till (172,000 + 46,000) 218,000 kronor.

Socialstyrelsen gör härefter en jämförelse mellan avlöningskostnaderna enligt de båda förslagen. Den för Lindhult erforderliga personalen har därvid beräknats till 1 föreståndare (A 23), 1 lärare (A 19), 1 arbetsledare (A 10), 1 lärarinna, tillika husmoder (A 6), 1 kokerska (A 1) och 2 kvinnliga biträden, motsvarande en årskostnad av omkring 23,000 kronor. Beträffande Hammargården utgår styrelsen från att personalen skulle behöva utökas med 1 avdelningsföreståndare, tillika lärare (A 20), 2 husmödrar (A 6) och 2 kvinnliga biträden, varjämte förutsatts, att föreståndaren skulle uppflyttas från lönegraden A 23 till lönegraden A 25. Merkostnaden per år vid Hammargården skulle med dessa utgångspunkter bli omkring 18,000 kronor. De årliga avlöningskostnaderna skulle alltså enligt Hammargårdsalternativet bli omkring 5,000 kronor lägre än enligt Lindhultsförslaget.

Vad angår driftkostnaderna framhåller socialstyrelsen, att även dessa skulle bli lägre vid en utbyggnad av Hammargården. Överslagsvis har skillnaden med avseende å sagda kostnader uppskattats till 4,000 kronor för år.

Styrelsen, som härefter sammanfattar sin ståndpunkt beträffande de olika förslagen, anför därvid, att styrelsen fortfarande ansåge Lindhultsalternativet vara att föredraga ur den synpunkten, att hemkaraktären med detta alternativ bättre kunde tillgodoses, men att styrelsen dock med hänsyn till de fördelar, som Hammargårdsalternativet erbjöde såväl ur undervisningssynpunkt som i ekonomiskt avseende, ansåge sig böra förorda sistnämnda alternativ. Därmed hade — påpekar styrelsen — styrelsen icke tagit ställning till frågan, huruvida man vid en eventuell ytterligare utbyggnad av anstaltssystemet borde följa en linje med stora skolhem eller ej. Denna fråga finge prövas först sedan erfarenheter vunnits från verksamheten vid det utbyggda Hammargårdshemmet.

Styrelsen har till sist framhållit angelägenheten av att en lösning enligt ettdera av de föreliggande alternativen utan dröjsmål komme till stånd.

Behovet av nya platser inom skyddshemsorganisationen har som socialstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit blivit alltmera trängande. Jag har under sådana förhållanden ansett mig nödsakad att upptaga till prövning, hur en utbyggnad av organisationen under nuvarande förhållanden lämpligast borde äga rum. Önskvärt vore uppenbarligen att utvidgningen finge en provisorisk karaktär. Det är nämligen min förhoppning att det höga antalet skolhemselever skall visa sig vara en mera övergående krisföreteelse och att alltså platsbehovet skall efter hand nedgå. Socialstyrelsen har i sin skrivelse den 8 mars 1943 föreslagit, att frågan skulle lösas därigenom, att det för gossar avsedda skolhemmet å kronoegendomen Lindhult, vartill riksdagen redan beviljat medel, skulle omedelbart få uppföras.

Skolhemmet å Lindhult är avsett att ersätta skolhemmet Åkerby, som befinner sig i ett mycket bristfälligt skick och vilket skulle nedläggas, sedan Lindhultshemmet vore taget i bruk. Socialstyrelsens förslag innebär, att Åker-

*Departements-
chefen.*

byhemmet bibehålles även sedan Lindhultshemmet uppförts så länge som nu rådande överbeläggning förekommer å skyddshemmen för gossar.

I skrivelse den 3 maj 1943 har socialstyrelsen framlagt ett alternativt förslag i ämnet. Enligt detta skulle behovet av nya skolhemsplatser tillgodoses genom en utbyggnad av skolhemmet Hammargården i Stockholms län, som därigenom skulle erhålla 60 vårdplatser, medan nuvarande platsantalet är omkring 30.

Beträffande sistnämnda förslag vill jag till en början framhålla, att det samma remitterats till byggnadsstyrelsen, som ännu icke däröver avgivit utlåtande. Under förutsättning att byggnadsstyrelsen anser sig kunna godtaga de till förslaget hörande kostnadsberäkningarna, synes det tydligt, att det nya förslaget i förhållande till det tidigare erbjuder vissa fördelar. Dessa ligga främst på det ekonomiska planet, i det såväl kostnaderna för de nya platsernas anordnande som ock de årliga kostnaderna för avlöningar och drift komma att ställa sig väsentligt lägre enligt Hammargårdsalternativet än enligt Lindhultsförslaget. Därtill kommer, att undervisningen blir avsevärt lättare att ordna på ett tillfredsställande sätt vid ett skolhem av den storlek, som nu planerats vid Hammargården, än vid ett hem av mindre typ.

Nackdelarna med det nya alternativet bestå däri, att å ena sidan åt en anstalt med 60 vårdplatser svårigen kan givas den hemliknande karaktär, som är önskelig för ett hem av denna art, och å andra sidan upptagningsområdet för ett hem med detta platsantal måste bli jämförelsevis stort. Utan att underkänna betydelsen härav är jag dock i likhet med socialstyrelsen av den uppfattningen, att fördelarna med Hammargårdsalternativet äro större än olägenheterna. Så snart byggnadsstyrelsens yttrande inkommit, har jag för avsikt att upptaga ärendet till fortsatt beredning. Om härvid inga nya förhållanden framkomma, som tala emot en utbyggnad av Hammargården på det sätt, som socialstyrelsen föreslagit, ämnar jag förorda en sådan utbyggnad. Kostnaderna härför torde böra bestridas av de medel, vilka tidigare anvisats för uppförande av nytt skolhem vid Lindhult. Riksdagens medgivande härtill måste givetvis inhämtas.

Skulle vid närmare prövning utbyggnaden av Hammargården te sig mindre lämplig, bör enligt min mening Lindhultshemmet omedelbart uppföras.

Då jag utgår från att den nya avdelningen vid Hammargården icke skall kunna tagas i bruk före den 1 juli 1944, behöva icke för nästa budgetår anvisas ytterligare medel i anledning av den personalökning, som efter tillkomsten av denna avdelning blir erforderlig. Ej heller anser jag mig nu böra i detalj taga ståndpunkt till av socialstyrelsen berörda frågor rörande det blivande personalbehovet vid nämnda hem. Omförmälda spörsmål torde få behandlas i samband med prövningen av behovet av anslagsmedel för statens skyddshem under budgetåret 1944/45.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den del av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl., som beviljats för uppförande av skolhem å kronoegen domen Lindhult i Örebro län, må i stället i mån av behov tagas i anspråk för utbyggnad, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag, av skolhemmet Hammargården i Stockholms län.

2:o) Bidrag till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för täckande av inköpskostnaderna för vissa inventarier vid skyddshemmet Hornö m. m.

I Uppsala län finnes sedan åtskilliga år tillbaka anordnat ett för flickor avsett skyddshem, som äges av Stockholms kyrkliga skyddshemsförening. Hemmet, som benämnes Hornö skyddshem, har karaktären av hemskola, med vilken är förenad ett mödrahem. För hemmets anordnande och drift har föreningen i olika former erhållit betydande understöd av statsmedel.

Med skrivelse den 3 mars 1943 har socialstyrelsen överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri *Stockholms kyrkliga skyddshemsförening* anhållit om statsbidrag för bestridande av kostnaderna för inköp av vissa inventarier vid ifrågavarande skyddshem.

I sin framställning har föreningen anfört följande

Under år 1942 hade nästan samtliga tidigare befattningshavare lämnat hemmet och efterträtts av andra personer. Ett flertal av de avgående befattningshavarna — bland dem föreståndarinnan och några lärarinnor — vilka själva möblerat sina rum, hade, då de slutat sin anställning, tagit med sig sina möbler. Avlöningarna vid hemmet vore så låga att befattningshavarna icke skäligen kunde åläggas att själva hålla sig med möbler. Med hänsyn härtill hade föreningen nödgats inköpa möbler till sammanlagt fyra rum. Kostnaderna härför hade uppgått till 3,444 kronor.

Då föreningen saknade fonder eller andra tillgångar att gälda detta belopp och verksamheten vid skyddshemmet icke dittills lämnat och icke kunde inom den närmaste tiden förväntas giva så stort överskott, att inventarieköpet kunde bestridas därav, hemställde föreningen, att kostnaderna måtte få gäldas av statsmedel.

Socialstyrelsen har i sin skrivelse understrukt, att föreningen vore en ideell sammanslutning, vilken ekonomiskt helt och hållet vore beroende av understöd från det allmänna. Då det stundom varit svårt för skyddshemmet — anför styrelsen vidare — att få tillgängliga medel att räcka, hade i vissa fall befattningshavarna därstädes på egen bekostnad anskaffat inventarier och en del rena förbrukningsföremål. Skyddshemmet hade under den senaste tiden på grund av stark förslitning nödgats komplettera en del inventarier, som användes för elevernas direkta behov. Skulle hemmet dessutom få bestrida de tämligen oförutsedda kostnaderna för utrustning av de i föreningens framställning avsedda rummen, kunde det befaras, att detta antingen medförde en icke önskvärd inknappning av elevernas underhåll eller ock ledde

till att föreningen upptog ett lån, som den därefter skulle få svårt att amortera.

På grund av det anförda har styrelsen tillstyrkt framställningen, därvid styrelsen tillika hemställt, att statsbidraget måtte få utgå från förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

I ärendet har utlåtande avgivits av *statskontoret*, som förklarar, att ämbetsverket icke hade något att i och för sig erinra mot ett tillmötegående av framställningen men dock ville framhålla, att föreningen bort hänvända sig till Kungl. Maj:t med begäran om statsbidrag, innan inköpen av inventarierna verkställes.

Vidare framhåller statskontoret att, därest bidragsbeloppet skulle utgå på av socialstyrelsen föreslaget sätt, riksdagens medgivande till utbetalningen syntes böra inhämtas.

Departement-
chefen.

De inventarietköp, som avses i förevarande framställning, torde hava varit nödvändiga för upprätthållande av verksamheten vid skyddshemmet. Med hänsyn härtill och då föreningen saknar medel för gäldande av kostnaderna för dessa köp, vilka avsevärt överstiga hemmets normala utgifter för inventarieanskaffning, synes det påkallat att föreningen för ändamålet — utöver eljest för skyddshemsverksamheten utgående statsbidrag — erhåller ett särskilt bidrag av statsmedel. Bidragsbeloppet torde lämpligen böra bestämmas till 3,400 kronor och bidraget torde få utgå från det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

I detta sammanhang ber jag att få anmäla uppkommen fråga rörande *fastställande av byggnadsvärdet å det Göteborgs stad tillhöriga skyddshemmet Fagared*.

Jag erinrar, hurusom Kungl. Maj:t i proposition den 24 april 1942, nr 271, framlade förslag rörande vissa ändrade grunder för bidrag till driften av icke statliga skyddshem. Förslaget innebar bland annat, att städerna Stockholm och Göteborg i motsats till vad tidigare varit fallet, skulle för tiden 1 januari 1943—31 december 1944 för driften av sina skyddshem erhålla årligt statsbidrag till underhåll av skyddshemsbyggnaderna motsvarande 2 procent av byggnadernas värde. Värdet av byggnaderna vid det staden Göteborg tillhöriga, för gossar avsedda skyddshemmet Fagared i Hallands län uppskattades i propositionen till 750,000 kronor.

Sedan propositionen bifallits av 1942 års riksdag, har i överensstämmelse med de godkända bidragsgrunderna inom socialdepartementet utarbetats förslag till nytt avtal mellan Kungl. Maj:t å ena sidan och Göteborgs stad, å den andra, avseende stadens skyddshemsverksamhet under åren 1943 och 1944. I detta förslag har byggnadsvärdet å skyddshemmet Fagared upptagits till 750,000 kronor.

I ett över avtalsförslaget avgivet yttrande hava stadsfullmäktige i Göteborg förklarat sig godkänna förslaget dock under förutsättning att byggnadsvärdet å nämnda skyddshem höjdes till 850,000 kronor.

Enligt vad jag under hand inhämtat från socialstyrelsen är styrelsen av den uppfattningen, att den av staden sålunda ifrågasatta höjningen av byggnadsvärdet måste anses fullt skälig. Med hänsyn därtill har jag för avsikt att, därest riksdagen ej däremot framställer erinran, föreslå Kungl. Maj:t att vid fastställande av berörda avtal bestämma byggnadsvärdet å skyddshemmet Fagared till det av Göteborgs stad begärda beloppet.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att Stockholms kyrkliga skyddshemsförening må till bestridande av kostnaderna för inköp av vissa inventarier vid skyddshemmet Hornö från det för budgetåret 1942/43 anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem tillerkännas ett bidrag av 3,400 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o) och 2:o) med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.